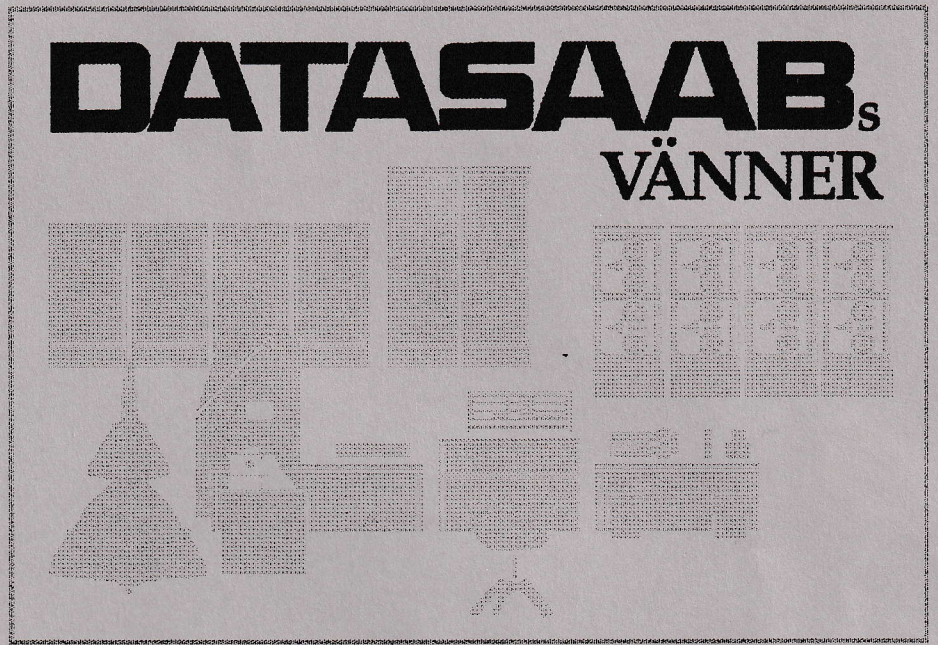

MEDLEMSBLAD

Datsaabs Vänner - En ideell förening för datorhistoria och IT - utveckling

Ordförande har ordet - sid 2

Ett IT-samhälle för alla - sid 3

Greve av sin tid - sid 6

Inbjudan till studiebesök - sid 7

NR 3 - SEPTEMBER 2000 - ÅRGÅNG 7

Utgivare: Lennart Pettersson, tel 013-662 83, email lenp@algonet.se

Redaktör: Sven-Erik Järkelid, tel 013-701 21, email ibs769n@tinet.se

Adress: c/o Sven-Erik Järkelid, Ärenprisivägen 36, 590 62 LINGHEM

Hemsida: <http://webhotell.correnstorg.com/datsaab/>

Rapport från ett tangentbord*.

Hej!

Jag har just varit i tvättstugan och satt på jäsning – man måste ju ta vara på frukten! Efteråt blev jag tvungen att ta fram skurhinken och moppen och tvätta drället från golvet. (Den söta saften var klibbig som en dansbandslåt!) Det var då jag kom att tänka på Maja Eklöfs rapport från sin skurhink och fick idén till rubriken. Om det som följer har något samband med rubriken är en annan sak.

Den moderna informationstekniken sägs föra samman jordens folk till en enda stor gemenskap. En stor, universell förenande kraft! Man kan sitta och se samma TV-program som andra från olika hörn av världen. Och få det talat eller textat på sitt eget språk! När det gäller film och teater föredrar jag definitivt det senare. Att knappa in en tysk kanal och höra John Wayne snacka tyska är ingen höjdare precis.

Men textningen har också sina poänger. I går kväll knappade jag in en film på TCM. Texten, som skulle föreställa svenska, hade förväxlats med något annat språk, jag vet inte vilket. Alla ord med bara konsonanter tror jag inte ens en tjeck eller polack klarat av att uttala. Och några av de som gick att uttala passar inte att återge här. Troligen en förväxling i kontrollrummet, förvärrad av att det latinska alfabetet inte är gjort att klara ljudskrift på alla språk. Som bekant så ser våra alfabeterna olika ut även mellan närliggande länder. Så om någon skickar iväg bokstäver ur sitt eget alfabet så kan det bli helt andra bokstäver i min TV/dator.

Ett modernt problem kan tyckas, men faktum är att kineserna löste det här kommunikationsproblemet för något årtusende sedan. Deras symbolskrift har hållit samman ett land med ett hundratal olika språk och dialekter. Tänk dig ett tangentbord med ett par tusen tangenter! Det vore

nå't för det sekreterarlösa kontoret!

Hur man kommer att lösa det här problemet vet inte jag. Kanske man borde ersätta det latinska alfabetet med det kyrilliska, som torde täcka de flesta ljud vi kan frambringa. Men det troliga är väl att kulturimperialisterna tvingar på världen det latinska. Så har man ju html förstås, som en brygga mellan de olika varianterna.

Via "nätet" har jag fått kontakt med en gammal skolkamrat, som jag inte träffat på 40 år. Han bor på andra sidan Atlanten sedan 30 år och föredrar att själv skriva på engelska men vill att jag ska skriva på svenska. Tack vare html så kan hans dator reda ut det här med å,ä och ö. Leve html!

Vilka minnen vi utväxlar i våra brev (= mail) tänker jag inte avslöja, men jag säger som gamla mor Stava: "Gud förlåte mig min ungdoms synder, men jag kan inte annat än skratta när jag tänker på dom!"

Och nu hoppas jag att ni förlåter mig de här synderna och så ses vi vid Herrborum (se inbjudan)!

Hälsn. Lennart Pettersson.

* Tangentbord är ett gammalt svenskt uttryck för keyboard.

Ett IT-samhälle för alla?

Viggo Wentzel

Jag gillar tekniska nyheter, i synnerhet datorer. Kan jag "lägga någonting på data" så gör jag det gärna även om fördelarna är obetydliga jämfört med traditionella arbetsätt. Följaktligen har jag inte särskilt svårt att anpassa mig till förändringarna i det nya IT-samhället, trots att jag som pensionär i stort sett inte har tillgång till den utbildning och handledning som yngre generationer i skola och näringsliv åtnjuter.

Men samtidigt kan jag inte blunda för det faktum att stora grupper i samhället inte kan eller vill anamma den nya tidens möjligheter och tjänster. Det skulle i och för sig kunna accepteras om inte de traditionella tjänsterna försämrades i takt med att nya datoriserade tjänster introduceras. Men det är precis detta som sker, och det går fort. De mest typiska exemplen är post och banker.

Utbudet av tjänster förändras

Utöver uttagsautomater erbjuder så gott som alla banker sina kunder möjligheten att utföra enklare bankärenden via nätet. Samtidigt läggs bankkontor ner i accelererande takt och väntetiden i återstående kontor ökar. På posten är bankärenden snart en saga blott. Så småningom försvinner alla postkontor och ersätts av serviceställen i affärer eller bensinstationer. Alternativet till brev heter e-post.

På en lång rad områden förbättras utbudet av tjänster—men huvuddelen med anknytning till Internet och e-post. Charterresor, biljetter till olika evenemang, handel med värdepapper är exempel på detta. Massmedia har kompletterande hemsidor på nätet, och i startgroparna ligger elektroniska böcker som med

ögonvänliga typsnitt kan läsas på små behändiga läsplattor. En överväldigande mängd kunskap inom de mest skilda ämnen finns att hämta på nätet. Förmodligen kommer skattemyndigheterna snart att vilja ha våra deklarationer i elektronisk form, och att komma till tals med sjukvården via e-post vore en stor förbättring.

Tjänster för vem?

Allt detta gör dem som behärskar och utnyttjar tekniken till den nya tidens frälse, och för dessa öppnar sig nya möjligheter i rask takt. Ofta framställs det här som en generationsklyfta, men det är endast delvis sant. Många av dem som dagligen sitter framför en dataskärm i sitt arbete eller hemma är förvånansvärt okunniga om man hamnar utanför de inlärdade snäva rutinerna.

Vad krävs då för att tillgodogöra sig IT-samhällets utbud av tjänster?

Man måste hjälpligt behärska det nya språket. Vad menas med "deleta", "bredband", "hårddisk", "html"? Nästan alla dessa nya ord fanns inte för 20 år sedan eller användes bara i en snäv krets. Att detta är fundamentalt märker man då farfar ber sitt barnbarn förklara vad som försiggår i datorn. De förstår inte varann.

Sedan måste man förstås ha någon form av dator, en icke föraktlig investering på ca 10-20000 kronor. Även om utlägget i sig är överkomligt finns känslan att man köper grisen i säcken eftersom man inte förstår det här med Windows, Mhz och Outlook. Och så misstanken att den dyra burken sällan eller aldrig kommer till användning. I många svenska hem finns idag datorer, men hur används de?

En ytterligare svårighet är att tillgängliga datorer och program är konstruerade för

förvaltning och näringsliv i första hand och inte för hemmabruk. Utan tillgång till utbildningskurser och assistans är det inte lätt att hitta rätt i det överflöd av finesser som karakteriserar vanliga program som Windows och Office. För att inte tala om då datorn blir instabil och presenterar diverse obegripliga larmrapporter. Paniken kommer krypande då den ena värdefulla filen efter den andra blir oläslig.

Några ord måste sägas om trådlöst Internet, det som går under diverse beteckningar som WAP och 3G. Marknaden vill alltså ha oss att springa runt på stan och via vår mobiltelefon läsa e-post, köpa aktier, beställa teaterbiljetter, mm, mm, d.v.s. allt sådant som inte kan vänta den halvtimme det tar att vara tillbaka på kontoret respektive hemmet. Det här kan väl vara bra för folk som är extremt mycket i farten, men vi andra är mer betjänta av hjälpmedel som är lättbegripliga, ergonomiskt utformade, och som passar in i hemmiljö och inte behöver förvisas till en skrubb i källaren.

I förlängningen väntar en tillämpning av genomgripande betydelse nämligen att använda mobiltelefonen eller rättare den trådlösa terminalen som betalningsinstrument. Att tillhandahålla kontanter blir alltmera kostsamt för bankerna, och allmänt spridda hjälpmedel som färgskrivare gör det förhållandevis enkelt att förfalska sedlar.

Att lotsas in i IT-världen

Om nu det alltmer datoriserade IT-samhället upplevs som ett problem av stora grupper i samhället, vad kan man då göra? Man kan förstås låta utvecklingen ha sin gång och vänta till dess de fåkunniga och motsträviga har dött ut och de datorvana barnen vuxit upp. Risken är att det då uppstår en våldsam teknikfientlig reaktion, där den förhatliga datorn ställs mot sant mänskliga kontakter. Sådana tendenser finns redan. Vi har sett det hända inom andra teknikområden, t.ex. bilismen och kärnkraften.

Ett alternativ är att organisera aktiva åtgärder för att få oss fåkunniga och motsträviga att känna oss mera hemtama i den nya sköna IT-världen. Exempel på sådana åtgärder kunde vara:

- Elementära kurser där deltagarna varsamt lär sig de vanligaste nya IT-begreppen och får bekanta sig med datorn. Folkbildningsrörelserna har här en stor uppgift, men stora krav ställs på kursledarnas pedagogiska talanger.
- Elementära kurser där deltagarna lär sig några få noggrant utvalda tillämpningar, t.ex. enkel ordbehandling, e-post, banktransaktioner och sökning på Internet.
- Tillgång till billig utrustning där hårdvara och program reducerats till vad som krävs för några få utvalda tillämpningar. Sådan utrustning skall kunna hyras med option till köp. Här kan företag t.ex. banker och datorfirmor göra en insats.
- Ett nätverk av "datorfaddrar". Oavsett förberedelser i form av kurser kommer novisen att ställas inför problem som han inte själv klarar av. Då är det ovärderligt att ha någon att rådfråga. Datorklubbar och pensionärsföreningar skulle kunna rekrytera frivilliga faddrar som hjälper nybörjaren att komma igång.

I en sådan folkrörelse "Bli vän med IT" är det framför allt plats för lokala initiativ av lokala eldsjälur.

Det här skriver jag förstås på min dator ... ..

Men vad nu då?

"Programmet har utfört en förbjuden åtgärd och kommer att stängas av".

HJÄLP!

Följande artiklar är hämtade från Östgöta Correspondenten., där de var införda den 24 december 1998:

Magnus Stenbock lever i nuet och det förgångna

En greve av sin tid

Text: INGA WALLENQUIST
Foto: BERNT-OLA FALCK

Julafton på Herrborum. Graaen är klädd och julmaten framdukad.

Greve Magnus Stenbock vandrar ensam

genom salar och salonger och minns jularna från förr.

En gång i tiden drog långdansen genom de tjugo rummen, genom förmak och kabinett, bibliotek och korridorer. Nu är här tomt och tyst och julsångerna har för länge sedan tonat ut.

Det sågs att tiden stannat på Herrborum och att greven inte följer med sin tid. Men det är inte riktigt sant. Tiden går bara lite långsammare här och kanske är det till och med så att greven en och annan gång varit före sin tid.

Vi har kört genom Söderköping och vid Hösterum tar vi av mot Sankt Anna. Det är halt i dag. Vägen är krokig och smal och vi får ta det försiktigt.

Det skulle ta oss sextifem minuter att köra från Linköping till Herrborum, sa greven i telefon när vi bestämde tid. I dag går det inte så fort, men nu dröjer det inte länge till förrän skylten dyker upp: Herrborum.

Någon har ristat en pil i plåten. Det går inte att ta miste på vilken väg vi skall välja.

Vi passerar några ekonomibyggnader som verkar stå tomma och öde, saktar in ett ögonblick framför grindstolparna innan vi svänger in på planen framför herrgårdsbyggnaden.

Det har fallit snö under natten. Våra hjulspår är inte de första. Greven har redan fått besök.

Herrborum ligger på en udde omsluten av vatten på flera sidor. Nu har isen lagt sig på Kapellviken. Parkens träd står kala och avlödade och vi kan skymta ett vitmålat räcke till en brygga. På andra sidan viken syns ett lusthus på en höjd.

Huvudbyggnaden på Herrborum består av två långsträckta 1600-talsflyglar som långt senare sammanbundits med en något lägre smalare byggnadsdel. Den tillkom sedan det äldre mittpartiet, ett genomgående portvalv, brann ned på 1890-talet. Flyglarnas ursprungliga utseende har förändrats under seklers gång. Genomgripande ombyggnader gjordes såväl under slutet av 1700-talet som på 1840-talet.

Mitt emot huvudbyggnaden ser vi två, nästan identiskt lika, ganska små och praktiskt taget kvadratiska flygelbyggnader. GG och ER 1775, står det över dörarna.

De här flyglarna byggdes under riksrådet Göran Gyllenstiernas och hans hustru Eva Ribbings tid på Herrborum. Här bodde tjänstefolket.

Numera upplåts rummen för grevens gäster, paying gästs som han helst vill kalla dem. På engelskt aristokratiskt vis förstärker greve Stenbock kassan till herrgårdens nödvändiga underhåll genom att ta emot betalande gäster. Dessutom har han regelbundna visningar. Sommar som vinter.

NÄR VI RINGER på dörrklockan hör vi röster, men det dröjer innan någon kommer. En ensam katt sitter och huttrar på trappstenen. Den ser ut att vänta på sin chans att slinka in med oss i värmen.

Det påstås att greven har hundra katter och det är nog ingen större överdrift. Vi har sett dem. Greven värnar om allt levande, om katter likaväl som om träd och buskar. Det tillhör hans principer.

Studiebesök på Herrborum 25 oktober 2000 kl 12.00.

Vad känner du till om Herrborum? Det är ett gammalt Folkungagods, som ursprungligen uppfördes på 1600-talet av Axel Banér och som sedan sålts, ärvts eller getts bort i morgongåva via ätterna Posse, Gyllenstierna och Mörner till nuvarande godsherren greve Magnus Stenbock.

Godset, som genomgått få förändringar, speglar tack vare detta bättre än andra gods en 1800-talets herremansbostad där de 20 rummen, förmak och kabinett rymmer möbler och silverföremål från olika tidsepoker, bibliotek med rariteter samt väggvävnader.

Herrborum ligger vackert vid Slätbakens strand ca 30 km öster om Söderköping invid väg 210.

Visning inklusive lunch kostar 100 kr och vi startar med lunchen kl 12.00. Greve Stenbock själv agerar ciceron och kanske äter lunch tillsammans med oss.

Det bör kanske påpekas att greven är en smula egen och vill gärna bli titulerad "greven" samt gillar inte att se damer i byxor. Greven värnar om allt levande, han har inte så många sorters djur men katter kan vi få se, något hundratal.

Om du vill följa med på denna minnesvärda utflykt, anmäler du detta till mig senast den 16 oktober via mail "rih@hem.utfors.se" eller via tel 013-138807.

Rolf Hultqvist